

Programmabegroting 2018

Versie: 4.0.0.0.0

4

Bereikbaarheid

Bereikbaarheid

<i>Programmanummer</i>	4
<i>Commissie</i>	Leefbaarheid en Bereikbaarheid
<i>Portefeuille(s)</i>	Bereikbaarheid, Economie, Binnenstad en Cultuur Bouw en Openbare Ruimte

De missie van het programma Bereikbaarheid luidt:

De gemeente Leiden wil goed bereikbaar zijn voor alle vormen van vervoer. Door middel van een goede hoofdonsluitingsstructuur, een balans tussen bereikbaarheid en omgevingskwaliteit en duurzame mobiliteit wordt ingezet op een gastvrij Leiden.

Inleiding

In de Mobiliteitsnota 2015-2022 is het verkeersbeleid voor de komende jaren vastgelegd. In de nota zijn tevens de maatregelen opgenomen die nodig zijn om de stad bereikbaar te houden voor alle vormen van vervoer. Naast de mobiliteitsnota zijn diverse fiets(parkeer) projecten vastgesteld ter stimulering van het fietsverkeer.

Het aantal projecten is talrijk. Door projecten te clusteren en de integraliteit op te zoeken zorgen we ervoor dat we als organisatie zo efficiënt mogelijk werken en bewoners en gebruikers van onze stad zo min mogelijk hinder ondervinden van het werken aan een bereikbare stad. Zo zullen bijvoorbeeld nieuwe fietsvoorzieningen worden aangelegd bij een geplande herinrichting of beheer aan een weg en worden ook verkeerveiligheidsmaatregelen gelijktijdig met beheerwerkzaamheden uitgevoerd. De grotere projecten waar de komende jaren aan wordt gewerkt zijn de Leidse Ring, een verbeterde route voor het Hoogwaardig Openbaar Vervoer door de binnenstad en de aanleg van parkeergarages.

Het begrotingsprogramma Bereikbaarheid is ingedeeld in de volgende vijf beleidsterreinen: 4A Langzaam verkeer, 4B Openbaar vervoer, 4C Autoverkeer, 4D Parkeren en 4E Leefomgeving.

Beleidsterrein 4A Langzaam verkeer

In de Mobiliteitsnota 2015-2022 wordt het bestaande beleid om fietsgebruik te bevorderen voortgezet. Daarbij wordt ingezet op snelle en comfortabele regionale en stedelijke routes, als ook op maatregelen op het gebied van fietsparkeren, doorstroming, promotie en bewegwijzering. Voor de voetganger wordt met name de verbinding binnenstad – Leiden Centraal – Bio Science Park verbeterd, als ook de looproutes tussen de nieuwe parkeergarages en de binnenstad.

Doelen en prestaties bij 4A Langzaam verkeer

Doel	Prestatie
4A1 Meer fietsgebruik	4A1.1 Opstellen fietsbeleid
	4A.1.2 Fietsparkeren
	4A.1.3 Verbeteren Fietsroutes
4A2 Betere looproutes	4A2.1 Opstellen voetgangersbeleid
	4A2.2 Verbeteren aanlooproutes Centrum

4A1.1 Opstellen fietsbeleid

De gemeenteraad heeft in mei 2015 de Mobiliteitsnota 2015-2022 vastgesteld. In deze nota zijn de doelstelling en de projecten uit de nota herijking fietsroutes uit 2013 verder uitgewerkt. In 2018 ligt de focus op het uitdragen van fietsbeleid door bij alle projecten in de openbare ruimte in Leiden te streven naar een zo optimale inrichting voor de fiets. Daarnaast zal onderzocht worden op welke wijze de deelfiets een bijdrage kan leveren aan het bevorderen van het fietsgebruik en het verminderen van het benodigd aantal fietsparkeerplaatsen.

4A1.2 Fietsparkeren

Door het toenemend fietsgebruik ontstaat er ook meer vraag naar fietsparkeervoorzieningen. Fietsen leggen minder beslag op de openbare ruimte dan auto's en het is een gezonde vorm van mobiliteit. Het stallen van fietsen in de openbare ruimte is echter een opgave in een compacte stad zoals Leiden. De ruimtelijke beperkingen in de historische binnenstad, maar ook de groeiende kwaliteitsambities aan de openbare ruimte en het bewaken van de leefbaarheid van de binnenstad hebben tot gevolg dat er steeds duurdere inpandige voorzieningen nodig zijn. Zeker in een gebied als de binnenstad is het zoeken naar evenwicht van diverse belangen. Het is daarnaast echter ook een kwestie van gedrag bij de fietser zelf. Het realiseren van voldoende fietsparkeerplaatsen vergt dan ook een lange adem. Want zelfs met fietsstallingen, moeten mensen hun fiets er ook nog wel in zetten; en gedragsverandering kost tijd. Aangezien er geen cultuur is om te betalen voor een geparkeerde fiets, leidt dit snel tot claim op collectief maatschappelijk geld. Het weghalen van foutief geparkeerde fietsen en wrakken moet integraal worden aangepakt door beheer en handhaving. Projecten als meer gebruik van deelfietsen kunnen helpen als oplossing. In 2018 wordt sterker ingezet op een integrale aanpak van handhaving, beheer en gedragsbeïnvloeding.

Bij stations is de vraag naar parkeervoorzieningen groter dan het aanbod. In 2018 ligt de focus op uitbreiding van het aanbod van stallingsplaatsen bij stations. Dit betekent een versterkte inzet met provincie, rijk, NS en Prorail op de investeringsplannen bij Leiden Centraal en de lobby op mede financiering door deze partijen aan de kapitaallasten en het beheer. De uitbreiding van het fietsparkeren onder de Lorentz is gereed in 2020. Leiden is na Amsterdam en Utrecht in absolute zin de derde fietsstad van Leiden. Station Leiden kent het hoogste aantal in- en uitstapbewegingen voor treinen na de Centrale Stations in de G4 steden en Schiphol Airport. De omvang van de problematiek van fietsparkeren in de omgeving van dit belangrijke (regionale) NS station vraagt niet alleen eigenaarschap van de gemeente Leiden maar legitimeert een grotere betrokkenheid van hogere overheden en belanghebbenden als de NS. Bij station Lammenschans zal uitbreiding van de capaciteit van 815 naar 1600 fietsparkeerplekken begin 2018 worden voorbereid. In dit project wordt de aanpassing van de hellingbaan naar het perron en aanpassing van de nabijgelegen onveilige kruising integraal meegenomen. Hiervoor wordt samengewerkt met NS, Prorail en het rijk. Vooruitlopend op de herinrichting is het de intentie het gebouw waar de bewaakte stalling in was gevestigd te slopen en tijdelijk extra stallingen op maaiveldniveau te realiseren. In 2018 wordt naar verwachting ook de inpandige fietsparkeervoorziening onder de nieuwe Albert Heijn op de Breestraat gebouwd. Dit moet zorgen voor een verlichting van de druk van fietsen in de openbare ruimte van de Breestraat. In overleg met Centrummanagement en retailers worden op zaterdag fietsvakken op de Breestraat aangebracht. In 2018 moet een definitieve oplossing worden gevonden voor het parkeren van fietsen in de Breestraat. Daarnaast wordt in 2018 het onderzoek afgerond naar de fietsstalling onder de HEMA op de Haarlemmerstraat.

4A1.3 Verbeteren Fietsroutes

Verbeteren van regionale en stedelijke routes levert een belangrijke bijdrage aan de groei van het fietsgebruik. De verbeteringen zijn zeer divers, van kleine aanpassingen ter verbetering van het comfort op een route (quick wins), tot aanleg van ontbrekende schakels. In 2018 zullen de volgende maatregelen worden uitgevoerd, vaak als onderdeel van een ruimtelijk project:

- onderzoek naar en uitvoer van quick wins op de fietscorridors, zoals de route door de Herenstraat, de fietsroute over Zoeterwoudseweg en langs het Spoorweghavenpad;
- verbeteren fietsroutes door de binnenstad, waaronder Hooigracht en Morsstraat;
- aanpak ongevallenlocaties waaronder kruising Vrijheidslaan – Zoeterwoudseweg;
- onderzoek verbetering fietsroute corridor Den Haag west;
- verwijderen fietspalen;
- promotie fietsen met de campagne Flink Fietsen en Flink Fietsen Kids;
- optimaliseren van de wachttijden bij geregelde kruispunten op de hoofd fietsroutes.

4A2.1 Opstellen voetgangersbeleid

Het voetgangersbeleid is vastgelegd in de Mobiliteitsnota. Het aantal specifieke projecten voor voetgangers is beperkt, omdat voetgangersvoorzieningen in veel gevallen onderdeel zijn van bredere projecten. Bij projecten in de openbare ruimte zal gestreefd worden naar een zo optimale inrichting voor alle voetgangers.

4A2.2 Verbeteren aanlooproutes Centrum

In 2016 is gestart met het integrale project Openbare ruimte projecten Binnenstad. Uitvoering hiervan is gepland voor de jaren 2017-2022. Voor verbetering van de looproutes worden de Morsstraat, Haven, Steenstraat/Beestenmarkt en de Hogewoerd aangepakt.

Effectindicatoren bij 4A Langzaam verkeer

Effectindicator	Realisatie	Streefwaarden				Bron
		2018	2019	2020	2021	
Doel 4A1 Meer fietsgebruik						
4A1.a Tien procent meer fietsgebruik in 2020*	60.445 (2015) 72.775 (2016)**	63.467	64.978	66.589	66.589	RVT Ontwerp & Mobiliteit

* 10% meer fietsritten in 2020: jaarlijks +1,5% op werkdagen op de 25 telpunten op de stadspoorten (locaties en aantallen zie basec.nl). Telling referentiejaar in 2015.

** 10% meer fietsritten in 2020 is reeds behaald in 2016. De vraag is of de groei blijvend is of eenmalig. Om dit te bepalen zal het fietsgebruik gemonitord blijven.

Een overzicht van realisatie- en streefwaarden van de indicatoren (ook uit vorige begrotingen) staat op [Leiden in Cijfers](#).

Beleidsterrein 4B Openbaar vervoer

Het streven is om de kwaliteit van het openbaar vervoer in de Leidse regio op een hoogwaardig niveau te brengen, waarbij zowel de drukke woon-werk routes hoogfrequent en snel bediend worden, als ook het onderliggende netwerk op voldoende niveau gehouden wordt.

In voorbereiding op de volgende concessie busvervoer (2020/2022) wil Leiden een actieve rol spelen in de nadere verbetering en innovatie van het openbaar vervoer. De inzet daarbij is kleinere bussen waar mogelijk, emissieloze bussen en meer vraag gestuurd vervoer. Daarnaast wordt onderzocht op welke wijze doelgroepenvervoer en regulier OV elkaar kunnen versterken.

De Bus-concessie is onlosmakelijk verbonden aan de bredere discussie die momenteel wordt gevoerd over het toekomstig openbaar vervoer in de Randstad. Leiden neemt ambtelijk en bestuurlijk deel aan deze discussie over verstedelijking en de zogenoemde OV Schaa sprong middels de Economische Programmaraad Zuidvleugel (EPZ).

Doelen en prestaties bij 4B Openbaar vervoer

Doel	Prestatie
4B1 Meer gebruik van het openbaar vervoer	4B1.1 Opstellen openbaar vervoer beleid
	4B1.2 Realisatie afspraken HOV-overeenkomst Z-Holland Noord
	4B1.3 Verbeteren OV infrastructuur
4B2 Verplaatsen Busstation	4B2.1 Bepalen locatie busstation

4B1.1 Opstellen openbaar vervoer beleid

Om het openbaar vervoer op een hoogwaardig niveau te brengen wordt in 2017/2018 samen met de regionale partners een regionale openbaar vervoervisie opgesteld. Deze visie zal input zijn voor de concessie voor het busvervoer 2020-2022.

Op de korte termijn wordt doorlopend bijgedragen aan de totstandkoming van de nieuwe busdienstregeling. Tevens worden lopende OV-projecten en infrastructurele projecten in Leiden getoetst op onze openbaar vervoerambitie.

Om de Leidse ambitie op het spoor te kunnen realiseren wordt er gewerkt aan de positionering van Leiden in langlopende beleidsinitiatieven in het spoornetwerk van de Randstad. Hiervoor wordt aansluiting gezocht bij onder andere het Programma Hoogfrequent Spoor, Stedenbaan/Zuidvleugel, de lange termijn spooragenda en spoorconcessie. Ook wordt aansluiting gezocht bij de discussie schaa sprong OV vanuit de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, waarbij wordt bekeken of Randstadrail richting Leiden (en mogelijk verder) kan worden uitgebreid. Hierbij wordt onder meer de positie van de station de Vink en Lammenschans in het Randstadrail netwerk beschouwd. Samen met de provincie Zuid-Holland, provincie Utrecht en de gemeente Utrecht wordt gewerkt aan de verbetering van het spoor Leiden-Utrecht.

Arriva is gevraagd een proef te doen met toeristisch eindvervoer. Het betreft kleinschalig vervoer tussen de bronpunten, musea (o.a. Corpus, Naturalis, Oudheden) en hotels zodat de bezoekers nog makkelijker op hun eindbestemming kunnen komen.

4B1.2 Realisatie afspraken HOV-overeenkomst Z-Holland Noord

Voor het verbeteren van het openbaar vervoer hebben de provincie Zuid-Holland en de gemeente Leiden in 2013 een bestuursovereenkomst gesloten. De bestuursovereenkomst ziet toe op het realiseren van vijf Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV) corridors:

1. Leiden Centraal – Utrecht Centraal (trein) De spoorverbinding Leiden Utrecht is besproken op het Bestuurlijk Overleg MIRT. De lijn wordt verder opgepakt bij de uitwerking van het OV toekomstbeeld;
2. Leiden Lammenschans – Zoetermeer (bus);
3. Leiden Centraal – Katwijk – Noordwijk (bus);
4. Leiden Centraal – Leiderdorp (bus);
5. Leiden Centraal – Leiden Lammenschans (bus).

Naast de aanleg van de vijf corridors wil Leiden minder bussen door de Breestraat laten rijden vanaf het moment dat de HOV lijn over het traject Hooigracht - Langegracht kan rijden.

4B1.3 Verbeteren OV infrastructuur

De gemeente werkt doorlopend aan het toegankelijk maken van bushaltes. In 2018 wordt een aantal bushaltes toegankelijk gemaakt om de instap te vergemakkelijken. Voor 2018 zijn vijf haltes gepland.

4B2.1 Bepalen locatie busstation

In 2017 vindt een participatietraject plaats voor de locatie van het busstation. Op basis van de uitkomst worden in 2018 voorbereidingen getroffen voor de realisatie van het toekomstige busstation inclusief de daarbij horende aanpassingen aan de aansluitende wegen.

Effectindicatoren bij 4B Openbaar vervoer

Effectindicator	Realisatie	Streefwaarden				Bron
		2018	2019	2020	2021	
Doel 4B1 Meer en effectiever gebruik van het openbaar vervoer						
4B1.a Aantal reizigersritten van/naar Leiden per jaar*	2014: 7.890.915 (-10%) 2015: 8.652.685 (-1%) 2016: 8.890.597 (+2%)	+1,25%	+1,25%	+1,25%	+1,25%	Arriva
4B1.b Aantal in- en uitstappers treinstations in Leiden gemiddeld per werkdag	77.330 (2013) 78.532 (2014) 78.132 (2015) 83.101 (2016)	87.000	88.000	89.000	90.000	NS

* Dit betreft alleen de kilometers van de OV chipkaart. In 2013 is de nulmeting uitgevoerd, toen waren er 8.712.589 reizigersritten. 2014 is afwijkend vanwege de omleidingen i.v.m. de werkzaamheden Breestraat.

Een overzicht van realisatie- en streefwaarden van de indicatoren (ook uit vorige begrotingen) staat op [Leiden in Cijfers](#).

Beleidsterrein 4C Autoverkeer

Een goede bereikbaarheid is van belang voor de economie van een stad. Voor de leefbaarheid in een stad is het belangrijk dat het autoverkeer gebundeld wordt op goed ingerichte hoofdroutes, zodat de verblijfsgebieden ontlast worden. In de Mobiliteitsnota is de structuur van het toekomstige hoofdwegennet opgenomen en een pakket aan maatregelen om te komen tot deze hoofdstructuur.

Doelen en prestaties bij 4C Autoverkeer

Doel	Prestatie
4C1 Betere doorstroming op het Leidse wegennet	4C1.1 Opstellen beleid autoverkeer
	4C1.2 RijnlandRoute
	4C.1.3 No Regret – Maatregelen LAB071
	4C1.4 Leidse Ring Noord
	4C1.5 Verbeteren knelpunten wegennet

4C1.1 Opstellen beleid autoverkeer

Het vigerende beleid is opgenomen in de Mobiliteitsnota. Bij infrastructurele maatregelen in Leiden en de regio zal getoetst worden in hoeverre de maatregel bijdraagt aan het verbeteren van de bereikbaarheid van Leiden.

4C1.2 RijnlandRoute

In 2018 wordt gewerkt aan de realisatie van de Rijnlandroute. Het deel tussen de A4 en A44, de knooppunten Oostvliet en Ommedijk en de benodigde aanpassingen aan de A4 en A44 en knoop Leiden West worden uitgevoerd. De werkzaamheden lopen door tot in 2022. We houden zicht op de werkzaamheden en de in de uitvoeringsovereenkomst gemaakte afspraken. Daarnaast wordt de voorbereiding van de uitvoering van de aanpassing van het Lammenschansplein en de Europaweg ter hand genomen. In 2017 hebben de gemeente en provincie afgesproken hoe met dit project verder gegaan wordt. De vraag die voorlag was welk ontwerp gerealiseerd zou gaan worden en wie dit uitvoert. De gemaakte afspraken moeten in 2018 leiden tot de verdere uitwerking van het project. Daarnaast voeren we de in 2015 gesloten samenwerkingsovereenkomst tussen Leiden en de provincie Zuid Holland uit. De gemeente heeft in de samenwerkingsovereenkomst Rijnlandroute afspraken met de provincie vastgelegd over de wijze van samenwerking. De gemeente verzorgt de vergunningverlening. We zien toe op de eisen die in de vergunning worden gesteld aan de bouw, maar ook op de eisen die we in de Uitvoeringsovereenkomst hebben meegegeven aan de aannemer. De gemeente bewaakt dat het ontwerp past binnen het door de gemeenteraad vastgestelde Esthetisch Programma van Eisen. Leiden is bevoegd gezag voor het verlenen van de opstellingsvergunning. Vanuit die rol ziet de gemeente toe op het borgen van de tunnelveiligheid in alle fasen van het proces. Hiertoe werken we nauw samen met de Veiligheidsregio. Tot slot voeren we de in 2017 gemaakte afspraken rond de ontwikkeling van het Lammenschansplein uit.

4C.1.3 No Regret – Maatregelen LAB071

De activiteiten die onder deze prestatie vielen zijn opgenomen in prestatie 4C1.4 Leidse Ring Noord.

4C1.4 Leidse Ring Noord

Om de bereikbaarheid en leefbaarheid van de Leidse agglomeratie te verbeteren dient doorgaand verkeer buiten het stadscentrum en de stedelijke kernen te gaan rijden, op een ringweg rond de agglomeratie: de Leidse Ring. Het project Leidse Ring Noord bereidt maatregelen voor die de doorstroming bevorderen en de overlast beperken op de wegen die de noordzijde van de Leidse Ring vormen: Oude Spoorbaan, Willem de Zwijgerlaan, Schipholweg, Plesmanlaan. De gemeenteraden van Leiden en Leiderdorp hebben in juli 2016 het Kaderbesluit Leidse Ring Noord vastgesteld.

In de eerste helft van 2018 ontvangt de Leidse raad een uitvoeringsbesluit voor de aansluiting Plesmanlaan en Vondellaan / Darwinweg. De raad van Leiderdorp een uitvoeringsbesluit voor de aansluiting bij de Engeldaal. De verkeerskundige inzichten, gebaseerd op de recent geactualiseerde Regionale Verkeers- en Milieukaart van de Regio Holland Rijnland, leiden - met name voor de tracédelen Willem de Zwijgerlaan en Schipholweg - tot wijziging van de verkeerskundige uitgangspunten en maken een herziening van het kaderbesluit noodzakelijk. De vaststelling van het herziende kaderbesluit voor de gehele Leidse Ring en dan met name het tracédeel Willem de Zwijgerlaan vindt naar verwachting mei / juni 2018 plaats.

4C1.5 Verbeteren knelpunten wegennet

De gemeente werkt op basis van de Mobiliteitsnota aan verschillende projecten om de bereikbaarheid van Leiden te verbeteren. Naast de bovengenoemde grotere projecten worden onder andere onderstaande projecten integraal met beheer en stedelijke ontwikkeling voorbereid en/of uitgevoerd:

- vervanging vier verkeersregelininstallaties op de Churchillaan, inclusief optimalisatie kruisingen;
- herinrichting Boshuizerkade in kader van 30 km inrichting;
- voorbereiding herinrichting Lammenschansweg, integraal met verbeteren fietsroute en toegankelijke haltes en beheer.

Vanuit regulier onderhoud aan de verkeerssystemen wordt in 2018 bij alle geregelde kruispunten verkeerskundig beheer uitgevoerd om de verkeersdoorstroming te beheersen door monitoring en bijsturing. Jaarlijks worden gemiddeld vijf VRI's verkeerskundig geanalyseerd en waar nodig wordt een optimalisatie uitgevoerd. Bij afsluitingen en wegomleidingen worden effecten op doorstroming ingeschat waarna verkeersregelingen worden afgesteld om bereikbaarheid te garanderen.

Om de betrouwbaarheid en verkeersveiligheid van het Leidse wegennet te waarborgen, wordt preventief en correctief technisch onderhoud gepleegd aan de verkeerssystemen (Verkeerscentrale, verkeersregelininstallaties, pollers en camera's). De verkeerscentrale wordt onder andere ingezet om de doorstroming van het HOV en OV te optimaliseren in relatie tot het overige wegverkeer. De samenwerking met de gemeente Oegstgeest wordt geïntensiveerd. Verkeerslichten van regionale gemeenten kunnen vanuit de Leidse verkeerscentrale worden aangestuurd.

Verkeersregie richt zich op de veiligheid van het verkeer, verkeersdoorstroming en uitvoering van de werkzaamheden. Naast werken die aan de weg of het water plaatsvinden houdt verkeersregie zich ook bezig met andere activiteiten die ingrijpen op de beschikbaarheid en de werking van de weg, zoals kabels en leidingen, rioolwerkzaamheden, evenementen en bouwlocaties. Daarnaast draagt verkeersregie elk jaar bij aan het afwikkelen van het verkeer bij de terugkerende grote Leidse evenementen. Zoals bijvoorbeeld 3 Oktober en de Leiden Marathon maar ook de kerstmarkt op het water van de Nieuwe Rijn.

Op onveilige locaties zullen middels camera's conflictobservaties worden uitgevoerd om structurele veiligheidsproblemen op te sporen.

Beleidsterrein 4D Parkeren

Om Leiden aantrekkelijk te houden om in te wonen, werken en verblijven en als vestigingsplaats voor bedrijven is het noodzakelijk om integraal parkeerbeleid te hebben. Doel van het parkeerbeleid is elke parkeerder de plaats te bieden die hem het dichtst bij zijn bestemming brengt en andere belanghebbenden zo min mogelijk tot last is. In 2016 is in een groot deel van Leiden betaald parkeren ingevoerd in de schilwijken. In 2017 is overgegaan op kenteken parkeren, is het parkeerbeleid geëvalueerd en zijn aanbevelingen gedaan ter verbetering van de parkeerregulering. Deze maatregelen worden in 2018 verder uitgewerkt.

Doelen en prestaties bij 4D Parkeren

Doel	Prestatie
4D1 Meer parkeerquantiteit en betere parkeerwaliteit	4D1.1 Opstellen parkeerbeleid
	4D1.2 Realisatie parkeergarage Garenmarkt
	4D1.3 Parkeermanagement
	4D1.4 Uitvoeren maatregelen parkeren

4D1.1 Opstellen parkeerbeleid

Blijvend zal het parkeerbeleid gemonitord worden, om aan het doel "de juiste parkeerder op de juiste plek" te blijven voldoen. Met de realisatie van garages in de binnenstad zal onderzocht worden op welke wijze met het parkeren op straat kan worden omgegaan en hoe bewoners en hun bezoekers gestimuleerd kunnen worden in de garages te parkeren. In het kader van de verstedelijkingsopgave zullen keuzes gemaakt worden voor het parkeren in Leiden. Bij nieuwbouw en functiewijziging van een gebouw dient de aanvrager te voldoen aan de parkeernorm. Vooral in de dichtbebouwde binnenstad wordt het steeds moeilijker om aan de norm te voldaan. Er bestaat een spanningsveld tussen bereikbaarheid en leefbaarheid. Gelet op de verstedelijkingsopgave die voor ligt, kan dit in de (nabije) toekomst leiden tot problemen. De vraag is hoe het parkeerbeleid ingezet kan worden om de verstedelijkingsopgave in te bedden en de bereikbaarheid en leefbaarheid te waarborgen. Hiervoor zullen verschillende scenario's worden ontwikkeld. Mogelijk leidt dit in 2018 tot een nieuwe parkeernota met nieuwe parkeernormen.

4D1.2 Realisatie parkeergarage Garenmarkt

Eind 2013 heeft de raad ingestemd met het uitvoeringsbesluit. In Juni 2015 is het Design, Build & Maintain (DBM) contract ondertekend en in mei 2017 is gestart met de bouw van de parkeergarage. In 2018 zal de bouwkuip worden ontgraven en leeggepompt, tevens zal gestart worden met de realisatie van de inrit in de Korevaarstraat. De garage wordt gefinancierd vanuit de Parkeerexploitatie; hiervoor zijn in het Kaderbesluit richtinggevende kaders meegegeven.

4D1.3 Parkeermanagement

Het parkeermanagement heeft de taak om het parkeerbeleid effectief en efficiënt in de praktijk te brengen en zodoende de parkeerruimte optimaal te benutten en de opbrengst van het parkeren binnen de beleidskaders te optimaliseren. Door middel van dienstverleningsovereenkomsten maakt parkeermanagement afspraken met de clusters over de resultaten van de uitvoering. Hieronder vallen o.a. beheer en onderhoud straat- en garage parkeren, uitgifte van parkeervergunningen, innen van naheffingen en afhandeling van bezwaar en beroep, inzet van handhaving in de parkeerrestrictiegebieden. Daarnaast voert parkeermanagement het contractmanagement voor contracten met externe partijen.

Bij het vaststellen van de Kaderbrief 2018-2021 is besloten een proef te starten met dynamische parkeertarieven en het starten van de campagne "LaatjeLeiden". Met deze proef met dynamische tarieven willen we de bezettingsgraad van de Lammermarktgarage optimaliseren en de instellingen en ondernemers in de stad zoveel mogelijk faciliteren bij het uitoefenen van hun bedrijf en activiteiten. Ook wil het college een proef doen voor het bevorderen van het gebruik van de Lammermarktgarage voor bezoek van binnenstadbewoners.

4D1.4 Uitvoeren maatregelen parkeren

Uit de evaluatie in 2017 zijn diverse voorstellen gedaan voor aanpassingen op straat. Deze zullen in 2018 worden uitgevoerd. Onderdeel hiervan is het vergroten van de parkeercapaciteit in enkele wijken waar de parkeerdruk (te) hoog is en het onderzoeken van mogelijkheden voor extra groenvoorzieningen in de wijken waar de parkeerdruk laag is. Dit zal samen met bewoners, ondernemers, scholen en andere instellingen en organisaties worden uitgewerkt. Ook het aanpassen van de bebording ter verduidelijking van de zonering is een verbetering voor de gebruikers die in 2018 zal worden uitgevoerd.

Effectindicatoren bij 4D Parkeren

Effectindicator	Realisatie	Streefwaarden				Bron
		2018	2019	2020	2021	
Doel 4D1 Meer parkeerquantiteit en betere parkeer kwaliteit						
4D1.a Percentage Leidenaren dat zelf veel overlast van parkeerproblemen ondervindt	17% (2014) 20% (2015) 18% (2016)	<20%	<20%	<20%	<20%	Veiligheidsmonitor
4D1.b Percentage autobezitters dat parkeermogelijkheden in openbare ruimte bij huis met goed of voldoende beoordeelt*	74% (2013) 66% (2015) 72% (2017)	-	75%	-	75%	Stads- en wijkenquête
4D1.c Aantal automaatplaatsen in straten met parkeerregulering**	11.941 (2014) 22.442 (2016) 22.442 (2017)	22.442	22.442	22.442	22.442	Team parkeermanagement
4D1.c Aantal automaatplaatsen op parkeerterreinen met parkeerregulering***	759 (2015) 759 (2016) 640 (2017)	640	640	640	640	Team parkeermanagement
4D1.d Aantal parkeerplaatsen in openbaar toegankelijke parkeergarages in gebieden met parkeerregulering****	1.600 (2014) 3.979 (2016) 4.877 (2017)	4.877	5.302	5.302	5.302	Team parkeermanagement
4D1.e Overige parkeerplaatsen voor bezoekers *****	675 (2014) 675 (2016) 675 (2017)	465	465	465	465	Team parkeermanagement

* De Stads- en wijkenquête wordt alleen in de oneven jaren gehouden.

** In zone A (Binnenstad) bevinden zich 4745 automaatplaatsen op straat, in zone B (de schilwijken) bevinden zich 17.697 automaatplaatsen op straat.

*** Dit betreft automaatplaatsen op parkeerterreinen: Morssingel (158 pp), Langegracht (76 pp), Kaasmarkt (78 pp), Zwembad de Zijl (96 pp), Houtkwartier (60 pp), Sportpark Kikkerpolder (172 pp). Tot 2017 waren er ook 119 parkeerplaatsen op de Garenmarkt.

**** Dit betreft alle garageparkeerplaatsen die zich bevinden binnen de grenzen van gebieden waar enige vorm van parkeerregulering van kracht is: Haarlemmerstraatgarage (270 pp), Morspoortgarage (399 pp), LUMC (1500 pp), Langegrachtgarage (290 pp), Breestraatgarage (340 pp), Lammenschans ROC (450 pp), Luifelbaan P1 (400 pp), Luifelbaan P2 (150 pp), Maliebaan-noord en -zuid (180 pp) en sinds 2017 Kooiplein Ringkade (213 pp), Kooiplein Soestdijkkade (160 pp), Lammermarkt (525 pp). In 2019 opent de garage Garenmarkt (425 pp).

***** Dit betreft de parkeerplaatsen bij voorzieningen met natransport: Haagwegterrein (465 pp). Tot en met 2017 betrof dit ook Transferium A44 (210 pp). De parkeerplaatsen bij het Transferium verdwijnen door de aanleg van de RijnlandRoute.

Een overzicht van realisatie- en streefwaarden van de indicatoren (ook uit vorige begrotingen) staat op [LeideninCijfers](#).

Beleidsterrein 4E Leefomgeving

Het mobiliteitsbeleid bevat maatregelen op het gebied van duurzaamheid en leefbaarheid. Met de aanleg van een goede hoofdstructuur rijdt er minder verkeer in de verblijfsgebieden, waardoor de leefbaarheid verbetert. Een belangrijk onderdeel van mobiliteitsbeleid is verkeersmanagement.

Doelen en prestaties bij 4E Leefomgeving

Doel	Prestatie
4E1 Beter leefomgeving door verkeersmaatregelen	4E1.1 Opstellen leefomgevingbeleid
	4E.1.2 Uitvoeren verkeersmaatregelen op wijkniveau
	4E.1.3 Verkeersmanagement
4E2 Duurzame mobiliteit	4E2.1 Uitvoeren maatregelen duurzame mobiliteitsbeleid

4E1.1 Opstellen leefomgevingbeleid

Bij projecten in de openbare ruimte zal nadrukkelijk aandacht zijn voor verbetering van de leefomgeving en de verkeersveiligheid. In 2018 zal ingezet worden op verkeerseducatie ter verbetering van de verkeersveiligheid. Op onveilige locaties zullen middels camera's conflictobservaties worden uitgevoerd om structurele veiligheidsproblemen op te sporen.

4E1.2 Uitvoeren verkeersmaatregelen op wijkniveau

Rondom scholen is blijvende aandacht voor de verkeersveiligheid. Op basis van de evaluatie schoolomgeving worden aanvullende maatregelen genomen om de verkeersveiligheid rondom basisscholen te verbeteren. Bij de wijkgerichte aanpak is nadrukkelijk aandacht voor verbetering van de verkeersveiligheid in een wijk. Hierbij wordt aangesloten bij beheeractiviteiten of grotere investeringsprojecten en vindt samenwerking plaats met de wijkregisseur.

Projecten die in 2018 worden voorbereid en/of uitgevoerd zijn:

- voorbereiding verkeersmaatregelen Haagweg zuid;
- voorbereiding verkeersmaatregelen Gasthuiswijk en Fortuinwijk.

4E1.3 Verkeersmanagement

Er zal een uitvoeringsplan voor het realiseren van een geavanceerd verkeersmonitoringssysteem ontwikkeld worden om gedetailleerd en actueel inzicht te krijgen in de verkeersstromen in Leiden. Dit inzicht is een essentiële bouwsteen voor verkeersmanagement. Verkeersmanagement biedt bijvoorbeeld mogelijkheden weggebruikers te stimuleren bepaalde routekeuzes (bijvoorbeeld bij calamiteiten) te maken of verkeersregelingen beter te laten functioneren. Verkeersmonitoring is verder ook van belang voor het opstellen van omleidingsplannen bij evenementen en voor het ontwikkelen van mobiliteitsbeleid. Aan de hand van het plan is na 2018 realisatie van het verkeersmonitoringssysteem mogelijk.

Er zal worden deelgenomen aan het project TOMATO, met als doel de veiligheid van kwetsbare groepen in het verkeer te vergroten. In dit project nemen diverse steden, bedrijven en universiteiten uit andere landen deel, en ook de Universiteit van Leiden (big data) en Leidse technologie bedrijven (IoT, wireless communicatie). Het resultaat van het project is een traffic management toolkit. Daarnaast zal dit project bijdrage aan Leiden internationale kennisstad.

De verbetering van de auto- en fietsbewegwijzering zal in 2018 worden uitgevoerd. Doel is voldoende duidelijke bewegwijzering te bieden aan de weggebruikers, zodat bestemmingen gevonden kunnen worden. De uitvoering is conform de beleidsnota bewegwijzering.

4E2.1 Uitvoeren maatregelen duurzame mobiliteit

Voor Leidse E-rijders is het mogelijk om een publieke laadpaal in de openbare ruimte aan te vragen. In 2018 zullen de beleidsregels voor het aanvragen van laadinfrastructuur worden geëvalueerd.

Als convenantpartner van Bereikbaar Haaglanden wordt met publieke en private partners samengewerkt om de bereikbaarheid van de regio te verbeteren. Ingezet wordt op het vinden van oplossingen voor knelpunten en het leveren van maatwerk die past bij lokale thema's.

Gezien de beperkte capaciteit voor duurzame mobiliteit kan jaarlijks één groot duurzaamheidsonderwerp uit de Mobiliteitsnota 2015-2022 onderzocht worden. In 2018 zal uitbreiding van de milieuzone onderzocht worden. In 2019 staat het onderzoek naar de mogelijkheden richting duurzaam stedelijke distributie gepland. Particuliere initiatieven die worden ingediend zullen vanuit de gemeente wel ondersteund worden. Het college vindt het positief dat dergelijke ontwikkelingen vanuit de markt ontstaan en is altijd bereid om te kijken hoe marktpartijen gefaciliteerd kunnen worden.

Effectindicatoren bij 4E Leefomgeving

Effectindicator	Realisatie	Streefwaarden				Bron
		2018	2019	2020	2021	
Doel 4E1 Betere leefomgeving door verkeersmaatregelen						
4E1.a Aantal verkeersslachtoffers	157 (2014) 164 (2015) 201 (2016)	*	*	*	*	Viastat
4E1.b Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	6% (2014)					VeiligheidNL** (wsjg - BBV)
4E1.c Ziekenhuisopname na vervoersongeval met een fietser	13% (2014)					VeiligheidNL** (wsjg - BBV)
4E1.d Aantal binnenkomende infrastructuur gerelateerde meldingen openbare ruimte/klachten van bewoners	***					
Doel 4E2 Duurzame mobiliteit						
4E2.a Aantal publieke laadpalen voor elektrische voertuigen in de openbare ruimte	94 (2016)	180	230	280		RVT Ontwerp en Mobiliteit

* De registratie van ongevallen wordt steeds beter maar levert nog geen betrouwbare cijfers op. Het aantal verkeersslachtoffers is geen goede indicator meer, maar er is nog geen andere indicator beschikbaar. Het ministerie is nieuwe indicatoren (risicoanalyse) voor verkeersveiligheid aan het ontwikkelen, welke zullen worden opgenomen in het Strategisch Plan Verkeersveiligheid dat in 2018 gereed zal zijn. Zodra dit gereed is zullen deze indicatoren in de begroting worden opgenomen.

** Het herziene Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) 2015 stelt een aantal indicatoren voor alle gemeenten verplicht. Deze zijn te herkennen aan de aanduiding (wsjg.nl - BBV) bij de bron. Dit verwijst naar de plek waar alle indicatoren voor alle gemeenten te vinden zijn: www.waarstaatjegemeente.nl. Gemeenten zijn verplicht de bron te hanteren die daar aangegeven staat. Dat maakt vergelijking tussen gemeenten mogelijk.

*** Nulmeting volgt in 2017, streefwaarden 2018 e.v. worden bij de programmabegroting 2018 vastgesteld.

Een overzicht van realisatie- en streefwaarden van de indicatoren (ook uit vorige begrotingen) staat op [Leiden in Cijfers](#).

Kaderstellende beleidsstukken

- RV 17.0042 Kaderbesluit Morsstraat/Hoge Woerd/Kaardesteeg
- RV 17.0032 Uitvoeringsbesluit rotondes Merenwijk
- RV 16.0129 Aanvullend krediet voor verbetering kwaliteit openbare ruimte Leiden Noord in het kader van ISV3
- RV 16.0124 Uitvoeringsbesluit aanleg haltevoorzieningen HOV corridor Leiden-Leiderdorp
- RV 16.0118 Kredietaanvraag 'Het koppelen Leidse verkeerscentrale aan regionale verkeerscentrale'
- RV 16.0110 Aanpassing Parkeer- en Parkeerbelastingverordening, Aanwijzingsbesluit K.31.1 en voorschriften (K.31.2)
- RV 16.0098 Deelverordening privaat gefinancierde parkeergelegenheid
- RV 16.0078 Openbare ruimte projecten Binnenstad Leiden
- Motie Vreemd aan de orde van de dag inzake Scenario's toekomstige locatie busstation Leiden Centraal
- RV 16.0061 Wijziging en verlenging van de Gemeenschappelijke regeling Schadevergoedingsschap HSL-Zuid, A16 en A4
- RV 16.0060 Esthetisch programma van Eisen Rijnlandroute
- RV 16.0051 Krediet aanvraag Herstel Jan van Houtbrug
- RV 16.0050 Kaderbesluit Leidse Ring Noord
- RV 16.0040 Uitvoeringsbesluit Herinrichting Centrumroute, tracédeel Jan van Hout
- RV 16.0022 Uitvoeringsbesluit Herinrichting openbare ruimte Lammermarkt en Nieuwe Beestenmarkt en vernieuwen Valkbrug
- RV 16.0021 Onttrekking aan het openbaar verkeer van het parkeerterrein aan het Looiersplein
- RV 16.0019 Kaderbesluit herinrichting Haarlemmerstraat
- RV 15.0093 Kaderbesluit herinrichting Centrumroute
- RV 15.0085 Aanpassing Parkeerbelastingverordening wegens uitbreiding betaald parkeren
- RV 15.0084 Aanpassing Parkeerverordening 2015 wegens uitbreiding betaald parkeren
- RV 15.0078 Doelenplan Bewegwijzering
- RV 15.0077 Wensen en bedenkingen toegangspoortjes Leiden Centraal
- RV 15.0075 Uitvoeringsbesluit Singelpark/ deelproject herinrichting Morspoortplein en Park de Put
- RV 15.0064 Kredietaanvraag en exploitatie Uitbreiding betaald parkeren
- RV 15.0052 Vaststelling bestemmingsplan Garenmarkt
- RV 15.0050 Uitvoeringsbesluit Stad- landverbindingen, onderdeel van Programma Leidse Ommelanden
- RV 15.0032 Vaststellen Oplossing LAB071 (na inspraak)
- RV 15.0031 Mobiliteitsnota Leiden 2015-2022
- RV 15.0016 Kaderbesluit Herinrichting openbare ruimte Lammermarkt en Nieuwe Beestenmarkt en vernieuwen Valkbrug
- RV 15.0007 Vaststelling bestemmingsplan Spooronderdoorgang Kanaalweg
- RV 15.0004 Kaderbesluit Greentower en parkeergarage/fietsenstalling
- RV 14.0143 Bestemmingsplan OBSP (Ontsluiting Bio Science Park)
- RV 14.0129 Vaststelling bestemmingsplan Ontsluiting Meerburgerpolder
- RV 14.0044 Budgetneutrale Bijstelling plafondbedrag "Scope Derden - Verlegging Kabels en Leidingen" in het uitvoeringsbesluit 'Ontsluiting Bio Science Park, deelproject 1 - aanleg ongelijkvloerse kruising'
- RV 14.0071 Kredietaanvraag voor plankosten voor nadere uitwerking van de Bereikbaarheid van de Leidse agglomeratie (LAB071)
- RV 14.0080 Uitvoeringsbesluit Onderdoorgang A44-Niels Bohrweg
- RV 14.0081 Laadpalen voor elektrisch vervoer
- RV 14.0082 Parkeerregulering in schilwijken
- RV 14.0099 Uitvoeringsbesluit project Kanaalweg-Zuid
- RV 14.0104 Programmaopzet HOV Leiden
- RV 14.0112 Bestemming exploitatiebijdrage en aanvullend krediet Rooseveltstraat
- RV 14.0119 Verordening op de heffing en invordering van parkeerbelastingen 2015
- RV 13.0105 Parkeer en parkeerbelasting verordening en K .31.2 mantelzorg maatschaps vergunning
- RV 13.0100 Uitvoeringsbesluit parkeergarages Garenmarkt en Lammermarkt
- RV 13.0096 Uitvoeringsbesluit ontsluiting Bio Science Park deelproject 1
- RV 13.0085 Aanpassing wegsleepverordening Leiden
- RV 13.0081 Ambitiedocument voor verkenning bereikbaarheid Leidse Agglomeratie (LAB071)
- RV 13.0078 Herijken fietsroutes
- RV 13.0067 Voorbereidingsbesluit Groene recreatieve routes
- RV 13.0045 Wensen en bedenkingen ten aanzien van voorlopige scope RijnlandRoute
- RV 13.0030 Ruimtelijke investeringsagenda
- RV 13.0019 Afsluiting project Rijn Gouwelijk en initiatief nieuw OV-project Zuid-Holland noord
- RV 13.0006 Kaderbesluit 'Kwaliteitsverbetering Breestraat'
- RV 12.0138 Wensen en bedenkingen met betrekking tot een brief aan Gedeputeerde Staten over de keuze van een HOV tracé door de Leidse binnenstad

- RV 12.0103 Masterplan fietsparkeren Leiden centrum
- RV 12.0092 Beschikbaar stellen voorbereidingskrediet RijnlandRoute
- RV 12.0084 Uitvoeringsprogramma bereikbaarheid Leiden
- RV 12.0053 Afsluiting project RGL en initiatief nieuw OV-project Zuid-Holland noord
- RV 12.0052 Tracékeuze RijnlandRoute
- RV 12.0047 Kaderbesluit parkeergarages Garenmarkt en Lammermarkt
- RV 12.0007 Herinrichting Haagwegterrein
- RV 11.0137 Meerjarige overeenkomst met Stichting Stadsparkeerplan Leiden (SSL)
- RV 10.0123 Kaderbesluit Ontsluiting Bio Science Park deelproject1

Programmakosten

Bereikbaarheid bedragen x € 1.000,-		Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Meerjarenraming		
					2019	2020	2021
Langzaam verkeer	Lasten	1.215	1.628	532	1.328	1.608	1.662
	Baten	0	-8	-9	-616	-628	-751
Saldo		1.215	1.620	524	712	981	911
Openbaar vervoer	Lasten	965	250	299	391	401	408
	Baten	0	-200	0	0	0	0
Saldo		965	49	299	391	401	408
Autoverkeer	Lasten	3.141	4.543	3.640	4.069	5.089	5.726
	Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo		3.141	4.543	3.640	4.069	5.089	5.726
Parkeren	Lasten	8.880	10.796	10.088	10.723	11.826	11.829
	Baten	-11.152	-12.113	-13.292	-14.203	-14.203	-14.203
Saldo		-2.272	-1.317	-3.204	-3.481	-2.378	-2.374
Leefomgeving	Lasten	1.583	1.265	1.332	1.785	1.898	1.930
	Baten	-60	-2	-12	-12	-12	-12
Saldo		1.523	1.263	1.320	1.773	1.886	1.918
Programma	Lasten	15.785	18.482	15.891	18.295	20.822	21.555
	Baten	-11.212	-12.323	-13.312	-14.831	-14.843	-14.966
Saldo van baten en lasten		4.572	6.159	2.578	3.464	5.979	6.589
Reserves	Toevoeging	20.106	12.838	11.047	11.634	11.692	11.692
	Onttrekking	-36.895	-19.299	-18.118	-12.548	-11.683	-11.576
Mutaties reserves		-16.789	-6.461	-7.071	-914	10	116
Resultaat		-12.217	-302	-4.492	2.550	5.989	6.705

Budgettaire ontwikkelingen

De daling van de lasten en/of de stijging van de baten worden onder andere veroorzaakt door de indexering van budgetten, doorrekening van de kostenverdeelstaat en de kapitaallasten die zijn berekend vanuit het meerjareninvesteringsplan 2018-2021. Beleidswijzigingen met financiële consequenties worden hierna per beleidsterrein toegelicht.

Beleidssterrein 4A Langzaam verkeer

De daling van de lasten van € 1,1 miljoen wordt onder andere veroorzaakt doordat in 2017 bijdragen aan investeringen in fietsparkeren zijn begroot van € 0,6 miljoen. Daarnaast is in 2017 incidenteel budget beschikbaar gesteld voor het open houden van de fietsenstalling Lammenschans (€ 0,1 miljoen) en een bijdrage aan de fietsenstalling Stationsplein in verband met langere openstelling (€ 0,1 miljoen). Het resterende verschil van € 0,3 miljoen heeft betrekking op het budget dat in 2016 en 2017 voor handhaving nabij de fietstenstalling station Bio Science Park zijde beschikbaar is gesteld, in afwachting van de uitkomst van onderhandelingen tussen gemeente, NS en Prorail over een regime voor de bebouwde fietsenstallingen rond het Stationsplein.

Beleidssterrein 4B Openbaar vervoer

De daling van de baten in 2018 ten opzichte van 2017 wordt veroorzaakt doordat in 2017 (incidenteel) een saldo van € 0,2 miljoen door het opheffen van de voorziening VOC-gelden is begroot. In 2018 is rekening gehouden met het bij de Kaderbrief 2018 besloten budget van € 50.000 voor het opstellen van de Openbaar Vervoer visie.

Beleidssterrein 4C Autoverkeer

De daling van de lasten van € 0,9 miljoen heeft betrekking op de in 2017 in de begroting opgenomen bijdragen aan investeringen van in totaal € 1,7 miljoen voor de Leidse Ring Noord (€ 0,7 miljoen), aanleg Hallenweg (€ 0,1 miljoen), openbare ruimte Binnenstad (€ 0,7 miljoen) en Rijnlandroute (€ 0,2 miljoen). Daarnaast is in 2018

sprake van een stijging ten opzichte van 2017 van de kapitaallasten ten van de investeringen in de Leidse Ring Noord en Bio Science Park van € 0,7 miljoen.

Beleidsterrein 4D Parkeren

De daling van de lasten met € 0,9 miljoen heeft betrekking op het in 2017 opgenomen budget van € 0,3 miljoen voor de tegemoetkoming privaat gefinancierde parkeergelegenheden ten behoeve van het afschermen van bedrijfsparkeerterreinen (inclusief parkeergarages) vanwege parkeeroverlast ontstaan door 'vreemdparkerders' ten gevolge van het invoeren van betaald parkeren. Ook is voor € 0,5 miljoen sprake van lagere kapitaallasten van investeringen als gevolg van de invoering digitalisering parkeren. Daardoor is de boekwaarde van in het verleden aangeschafte parkeerapparatuur afgeboekt wat leidt tot lagere kapitaallasten. De verhoging van met name de parkeermiddelen als gevolg van stijging van de baten met € 1,1 miljoen heeft betrekking op de trendmatige stijging van de parkeeropbrengsten (waaronder het GSM parkeren), toenemende baten parkeervergunningen en fiscale naheffingen. De reden hiervan is een efficiencywinst door invoering digitalisering, uitbreiding betaald Parkeren en de economische aantrekking van de stad.

Reserves

Reserve parkeren

De reserve parkeren sluit structureel en zal na een aantal jaren een oplopend positief saldo kennen. Als gevolg van de investeringen in beide parkeergarages, en het gegeven dat de uitgaven voor de baten gaan, ontstaat er de komende jaren een tijdelijk 'kastekort' bij deze reserve. De meest recente prognose van de reserve parkeren (kaderbrief 2018-2021) zal nog wijzigen als gevolg van verdere implementatie van parkeerregulering in de schilwijken en het project digitalisering parkeerketen. Op basis van het werkelijke tekort zal de reserve parkeren jaarlijks vanuit de concernreserve worden aangevuld. Deze tijdelijke onttrekking wordt weer teruggestort in de concernreserve zodra de parkeerexploitatie weer een positieve stand van de reserve parkeren realiseert.

Reserve bereikbaarheidsprojecten

De toevoeging aan de reserve bereikbaarheidsprojecten heeft betrekking op de doorwerking van het intrekken van het kaderbesluit Ringweg Oost (bij de tweede bestuursrapportage 2014) en het jaarlijkse exploitatiebudget van € 0,2 miljoen voor realisatie van Handboek kwaliteit openbare ruimte (conform besluit openbare ruimte projecten Binnenstad Leiden). In 2017 wordt € 4,0 miljoen aan de reserve onttrokken en toegevoegd aan de concernreserve. Dit is besloten in de Kaderbrief 2016. De overige onttrekkingen hebben betrekking op de dekking van investeringen van diverse bereikbaarheidsprojecten.

Reserve duurzaamheidsfondsen

De onttrekking van € 0,1 miljoen heeft betrekking op het onderzoek naar het gebruik van deelfietsen.

Reserves programma 4 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Reserve parkeren P4	Toevoeging	8.939	9.900	10.689	11.276	11.334	11.334
	Onttrekking	-10.228	-13.029	-11.140	-10.569	-11.237	-11.238
Saldo		-1.289	-3.129	-451	707	97	96
Reserve bereikbaarheidsprojecten	Toevoeging	10.932	2.867	358	358	358	358
	Onttrekking	-18.097	-5.413	-6.844	-560	0	0
Saldo		-7.165	-2.545	-6.486	-202	358	358
Reserve fietsenstalling station P4	Toevoeging	235	70	0	0	0	0
	Onttrekking	-406	-710	-33	-1.419	-446	-338
Saldo		-171	-640	-33	-1.419	-446	-338
Reserve Ontsluiting Bio Science Park	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-6.868	0	0	0	0	0
Saldo		-6.868	0	0	0	0	0
reserve grondexploitaties P4	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-1.296	0	0	0	0	0
Saldo		-1.296	0	0	0	0	0
Reserve bodemsanering P4	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	0	-147	0	0	0	0

Reserves programma 4 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Saldo		0	-147	0	0	0	0
Reserve duurzaamheidsfondsen P4	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	0	0	-100	0	0	0
Saldo		0	0	-100	0	0	0
Reserves programma 4		-16.789	-6.461	-7.071	-914	10	116

Een nadere toelichting op alle reserves binnen dit programma is te vinden in paragraaf 5.2.4 Toelichting reserves programma 4

Investerings

	Omschrijving prestatie Bedragen x € 1.000	Omschrijving investering	Categorie investering	Soort investering	Bijdrage derden/ reserves	2018	2019	2020	2021
04A102	Fietsparkeren	Fietsparkeren rond station & haltes 2016	Maatsch.	Nieuw	900	1.209	-	-	-
		Fietsparkeren binnenstad	Maatsch.	Nieuw	50	50	-	-	-
		Fietsparkeren overige maatregelen	Maatsch.	Nieuw	100	-	1.286	-	-
04A103	Verbeteren Fietsroutes	Fietscorridor Den Haag Oost	Maatsch.	Nieuw	499	-	-	884	-
		Fietscorridor Den Haag West	Maatsch.	Nieuw	213	379	-	808	-
		Fietscorridor Katwijk	Maatsch.	Nieuw	-	-	-	700	-
		Fietscorridor Leiden- Kaag&Braasem	Maatsch.	Nieuw	-	212	-	-	-
		Fietscorridor Kaag&Braasem/ Leiderdorp	Maatsch.	Nieuw	800	1.109	-	-	-
		Fietscorridor Zoetermeer	Maatsch.	Nieuw	1.233	1.366	-	813	-
		Fietscorridor Noordwijk	Maatsch.	Nieuw	150	1.023	-	-	-
		Fietscorridor Alphen aan den Rijn	Maatsch.	Nieuw	867	-	1.494	-	-
		Overige fietsroutes	Maatsch.	Nieuw	-	1.109	-	-	-
04A202	Verbeteren aanlooproutes Centrum	Verbeteren aanlooproutes centrum	Maatsch.	Nieuw	110	110	146	-	-
04B102	Realisatie afspr HOV- overeenk Z-Holl Nrd	R-Net corridor Leiden centraal - Katwijk - Noordwijk	Inv. Derden	Nieuw	17.930	17.930	-	-	-
		R-Net corridor Leiden centraal - Leiderdorp	Inv. Derden	Nieuw	1.385	1.385	-	-	-
		HOV Hooitgracht St.Jorisstr.,Pelikaanstr	Maatsch.	Nieuw	2.730	5.469	-	-	-
		HOV Langegracht	Maatsch.	Nieuw	2.563	5.844	-	-	-
		HOV Schuttersveld, Rijnsburgerweg	Maatsch.	Nieuw	3.037	5.856	-	-	-
04B103	Verbeteren OV infrastructuur	Overige busroutes en -maatregelen	Maatsch.	Nieuw	2.100	1.472	210	210	210
		Verplaatsen bus infra tbv concessie	Maatsch.	Nieuw	400	100	100	100	100

	Omschrijving prestatie Bedragen x € 1.000	Omschrijving investering	Categorie investering	Soort investering	Bijdrage derden/ reserves	2018	2019	2020	2021
04B201	Locatie busstation	Nieuwe OV terminal CS BioSciencePark-zijde	Econ.	Verv.	-	-	3.543	-	-
04C102	Rijnlandroute	Bijdrage aanvullende inpassingswensen RLR	Maatsch.	Nieuw	2.700	2.700	-	-	-
04C104	Leidse Ring Noord	Bereikbaarheid nader in te vullen	Maatsch.	Nieuw	-	2.424	-	-	-
		Bereikbaarheid investeringsvolume	Maatsch.	Nieuw	-	7.351	-	-	-
		Leidse Ring fase 1 deeltracé Plesmanlaan	Maatsch.	Nieuw	521	28.564	-	-	-
		Leidse Ring fase 2 deeltracé Willem de Zwijgerlaan	Maatsch.	Nieuw	3.898	-	30.596	-	-
		Leidse Ring fase 3 deeltracé Leiderdorp	Maatsch.	Nieuw	511	-	-	-	33.511
04C105	Verbeteren wegnen	Haarlemmerweg	Maatsch.	Nieuw	1.162	1.604	-	-	-
		LBSP infrastructuur grond	Econ.	Nieuw	-	1.250	-	-	-
		LBSP infrastructuur	Maatsch.	Nieuw	6.103	6.959	6.934	-	-
		OBSP 2e fase	Maatsch.	Nieuw	-	1.031	-	-	-
		ORB 1. Singelpark-promenade	Maatsch.	Nieuw	668	2.135	6.950	482	-
		ORB 5. Morsstraat - Haven	Maatsch.	Nieuw	373	397	-	-	-
		ORB 6. Steenstraat - Beestenmarkt - 2e Binnenvestgracht - Prinsessekade - Turfmarkt - Noordeinde	Maatsch.	Nieuw	596	2.646	1.221	-	-
		ORB 7. Separate projecten	Maatsch.	Nieuw	-	1.587	-	-	-
		Herinrichtingsmtr. verbinding centr.-N11 2018	Maatsch.	Nieuw	-	1.676	-	-	-
		Herinrichtingsm verb. Centrum - N11 1 2020	Maatsch.	Nieuw	-	-	-	3.738	-
		Herinrichtingsmaatregel Spanjaardsbrug e.o.	Maatsch.	Nieuw	-	-	-	1.405	-
		Herinrichtingsmaatr. Morskwartier eo	Maatsch.	Verv.	-	-	-	1.031	-
		Herinrichtingsmaatregel Churchillaan e.o.	Maatsch.	Nieuw	-	-	-	516	-
		Overige herinrichtingsmaatregel	Maatsch.	Nieuw	1.277	4.135	-	-	-
04D104	Uitvoeren maatregelen parkeren	parkeergarage Soestdijkkade	Econ.	Nieuw	153	153	-	-	-
		Vervanging handhavings-informatiesysteem	Econ.	Verv.	-	-	-	-	74
04E102	Uitvoeren verkeersmaatregelen wijkniveau	UVP Wijkcirculatie & veiligheidspln	Maatsch.	Nieuw	-	2.637	1.031	825	1.031

	Omschrijving prestatie Bedragen x € 1.000	Omschrijving investering	Categorie investering	Soort investering	Bijdrage derden/ reserves	2018	2019	2020	2021
04E103	Bebording en bewegwijzering	Saneren/vervangen bewegwijzering	Maatsch.	Verv.	358	358	-	-	-
		Uitvoering bebordingsplan Rijnlandroute	Maatsch.	Nieuw	300	-	300	-	-
04E201	Uitvoeren maatregelen duurz mobiliteit	Dynamisch verkeersmanagement vaarwegen	Maatsch.	Nieuw	200	200	-	-	-
		Dynamisch verkeersmanagement Stevensbrug	Maatsch.	Nieuw	800	800	-	-	-
		Dynamisch verkeersmanagement Hoflandbrug	Maatsch.	Nieuw	500	500	-	-	-
		Dynamisch verkeersmng verkeersmonitor	Maatsch.	Nieuw	1.335	1.335	-	-	-
		Dynamisch verkeersmng gecoördineerde	Maatsch.	Nieuw	400	500	100	-	-
		Dynamisch verkeersmng koppelen region.	Maatsch.	Nieuw	400	400	-	-	-
		Dynamisch verkeersmng mobiliteitsmng	Maatsch.	Nieuw	350	-	350	-	-
		Dynamisch verkeersmanagement no-regret maatregelen	Maatsch.	Nieuw	2.100	-	-	2.100	-
		Tomato	Maatsch.	Nieuw	300	300			
	Totaal programma 4				60.071	116.265	54.260	13.612	34.926

In het bovenstaande overzicht staan de investeringen zoals opgenomen in het investeringsplan 2018-2021. In paragraaf 4.2.2 Investeringsplan wordt de ontwikkeling van de kapitaallasten toegelicht en staat een overzicht met te vorderen kredieten.

Subsidies

	subsiestaat 2017	subsiestaat 2018
Subsidie saldo	0	0

Het volledige subsidie-overzicht is opgenomen in paragraaf 3.2.8 subsidies.

5

Omgevingskwaliteit